

NARRATIVA EN ALTRES LLENGÜES

Com un malson

JOAN AGUT

Atiq Rahimi, *Les mil cases del soni i del terror*. Traducció d'Anna Casassas. LA MAGRANA. Barcelona, 2004.

Si a *El llibreter de Kabul* Aasne Seierstad ens apropava al tancat món de les dones de l'Afganistan contemporani, ara, Atiq Rahimi (Kabul, 1962) ens descriu el drama d'un personatge atrapat entre les urpes de l'Afganistan comunista de finals dels anys 70 i principis dels 80.

Atiq Rahimi va exiliar-se al Pakistan el 1984 i poc temps després va obtenir asil polític a França. Rahimi havia estudiat literatura a la universitat de Kabul. L'any 2000 va publicar a França *Terra i cendra*, novel·la centrada en la presa de poder dels comunistes i la guerra posterior al seu país.

Les mil cases del sonni i del terror és una novel·la densa, dura, curulla de records personals, de ressons poètics, que es mou entre la realitat i el somni. Farhad, un estudiant de vint anys, després d'un vespre alcohòlic, topa amb una patrulla de soldats després del toc de queda. Atuït a causa de la trobada, una dona misteriosa el recollirà de la cuneta i l'amagarà a casa seva. Allà, un nen li dirà *pare* i compartirà l'amagatall amb un jove catatònic d'aspecte envellit, víctima de les presons del

règim. Oscil·lant entre el deliri i la realitat, el jove recordarà les dites del seu avi, paraules sàvies de Danu'llà Saïd Mustafà. Així, enxampat entre el desvari i la realitat, Farhad emergirà lentament a la vida gràcies a la cura de l'enigmàtica Mahnaz, el marit de la qual va desaparèixer entre els murs de la presó comunista. A la fi, amb l'ajuda de la mare i de Mahnaz, el jove serà transportat embolicat en una catifa a la frontera del Pakistan on Farhad anirà a trobar-se amb el seu destí.

Entretant, el lector s'haurà trobat amb les *mil cases*, expressió que designa el laberint, un espai propi de malson, en què el temps s'atura enmig de l'obscuritat i el terror. El nen que el confon amb el seu pare desaparegut, el germà de la

dona, un noi de divuit anys amb tots els cabells blancs, que no parla i que a la nit es desperta gemegant i plorant com una criatura, a qui la germana alleta com a un nadó. I tot com en un somni farcit de records, llegendes i contes fantàstics extrets de l'imaginari afganès. En aquest sentit, Rahimi ret homenatge a la poesia popular del seu país alhora que descriu una realitat dramàtica.

Les situacions de la novel·la són més suggerides que explicades. La prosa de l'autor, de frases curtes i al·legòriques, s'apropa a la poesia i el seu text, salvades les distàncies, fa pensar en la prosa d'un Patrik Modiano i un Pascal Quiguard, de qui, suposem, deu tenir influències. No cal oblidar que Atiq Rahimi escriu en francès. Amb

ATIQ RAHIMI VA NÉIXER A KABUL EL 1962

tot, però, encara que aquest probablement no hagi estat el propòsit de l'autor, Rahimi ens parlà d'un món propi, amb referències a la cultura islàmica

de l'Afganistan, amb la presència dels noranta-nou noms sagrats de Déu, els *jims*, éssers invisibles a mig camí entre els dimonis i els àngels, els noms supraterrenals, Malakut i Jabrut, els àngels de la mort, Ankar i Nakir, i alguns mestres del sufisme.

"Sóc una criatura somniada", diu el protagonista. I sempre sota l'atmosfera del terror. "El terror -expressa Farhad- ens du a refugiarnos en mons imaginaris". Però la realitat, per cruel que sigui, acabarà imposant-se.

La traducció d'Anna Casassas, com ens té acostumats, és modèlica. Atiq Rahimi és un autor a seguir. La seva veu és aire fresc en l'encarcarada literatura francesa actual que viu de les rendes d'un passat gloriós.

PARLEM-NE

Els en parlo barata cançons

JOAN SOLÀ

"Duia pólvores a la cara, i anava ben pentinada, amb els cabells recollits un poc més amunt del tos, fixats per una pinta de carei; un collaret i arracades de turquesa ornaven el seu bell coll i calçava tapins de bella factura. El seu

comport era inusual en una dona de la seua condició, quasi distingit, i caminava desimbolta, amb continència de dansa, però alegre, duent a la mà dreta un para-sol blanc". Em deia Quim Monzó que un veí del barri se li queixava que no entenia alguna paraula de les seves narracions. I em deia Jaume Cabré que, esclar, una novel·la sempre diu les mateixes coses: la diferència, el mèrit, és com les diu. El mèrit de

Josep Lozano a *El Mut de la Campana* (Bromera, Alzira, 2003) és haver treballat profundament tant el contingut com la forma. El tros que n'he copiat ens mostra l'alta dignitat d'aquesta llengua, tant se val si se'n lamenta algun màrtir de barri, màrtir d'haver estat educat exclusivament en l'altra, l'única que ell podrà considerar respectable. Doncs els bons escriptors tenen la possibilitat d'aixecar-nos a tots plegats de la vida vergonyosa de la llengua de carrer. Només cal que escriuin una cosa que captivi, i la resta serà benvinguda. La novel·la de Lozano els captivarà i els il·lustrarà sobre la València barroca i turbulenta del XVII, sobre les cadències admirables del bell dir, sobre la riquesa amagada de la nostra llengua. I vaig a les meves.

Jo hi he après moltes coses, a part d'una infinitat de refranys i altres enginyositats (que, ai, iens fan tanta falta): "La mare ceba, i el pare grill, què serà el fill?", "Pedra rodoladissa no posa molsa", "Quan Déu vol, sense núvols plou", "Paraules que em posaren la cara més roja que un peix de bassa", "Aquest, quan vol, coneix els coixos dalt d'un carro", "Corria la Seca i la Meca, que no parava en torreta", "Un pigatós jovecell d'Elx, petit i capcul com un àngel de fornícula", "Els pecats de la gola, Déu els perdona, i dels pecats del piu, Déu se'n riu", "anem de bòlit, sempre amunt i avall, com un poal de pou". Hi he après, i no se'n riguin, la preposició *barata* 'a canvi de' (ell l'escriu separada, però d'altres l'escriuen així, i és com jo crec que ha d'anar): "La mare es posà a servir a València en un palau del carrer Mascons, ba-

rat a tenir menjar i sostre". Transcrit d'un altre valencià (Abelard Saragossà): "Podem acudir als pactes, en els quals u cedeix en una cosa *barata* que un altre cedisca en una altra"; i en molts indrets (Tortosa, etc.) sentireu: "¿Que et creus que t'ho donaré *barata* cançons?" (per no res).

Hi he après, què volen que els faça, l'expressió temporal *en acabant*, paral·lela però no idèntica a *en acabar*: aquesta porta sempre complement; aquella, mai. Reivindico des d'aquí aquella forma, vivíssima en valencià i estrictament equivalent al nostre *encabat*, ai, tampoc no recollit (sí *en acabat*, però aquí passa com amb *barata*: tenim ja un sol mot). Vegin les dues formes en un sol fragment (el llibre en va literalment farcit): "*En acabar* l'esgarip, va amenaçar-me amb el puny, cridant [...]. Crits que van esclaiar-me. *En acabant* va seure en el soler del gabió" (al terra de la gàbia). Hi he confirmat un ús de *com ara* que ja coneixia però del qual no estava segur: "Per mortificar-se el cos se sotmetia a tota mena de sacrificis, *com ara* bevia vinagre barrejat amb fel". I lèxic i fraseologia a desdir: "Regularment, la mare *passava casa* amb el que guanyava al casalot de Juan Pérez", "Deia que *estava dolent* de fel sobreixida" (manera normal de dir en valencià), "vella malaltussa que ja no *aprofita* per a moure ni una cassola", "Mare, ella ho barreja tot [...]. No *regeix*" (no hi toca), "les ànsies que li produí aquell *succeït*" (fet, succés; mot ja recollit per Fabra però del qual tenim molt poca informació). Felicito l'alta professionalitat de Lozano i l'altíssima dignitat i tenacitat de l'editorial Bromera.

Ja parlo català, i tu?

Suma't a les parelles lingüístiques

Ya hablo catalán, ¿y tú?

Súmate a las parejas lingüísticas

I already speak catalan, and you?

Join to the Linguistic Couples Programme

أنا تكلم اللغة الكتلانية و أنت ؟

إنضم/ي إلى رفقاء يتحاورون باللغة الكتلانية

Converses en llengua catalana
inscripció gratuïtainformació i inscripció:
Montcada, 20 pral. 08003 Barcelona
93 319 80 50
oc@omniumcultural.org